

Boom Juridische uitgevers
Postbus 85576
2508 CG Den Haag
T (070) 330 70 33
F (070) 330 70 30
E info@bju.nl
I www.bju.nl

Estate **Tip** Review

Afl. 2010-17

28 april 2010

Van de langstlevende en de 'oude' legitimaris Achterhoede- of uitleggevecht?

Onlangs, op 16 februari 2010, wees Hof Den Haag arrest (105.006.982, ongepubliceerd) in een kwestie die we sinds het achter ons laten van het oude erfrecht van '1838' in de praktijk van alledag niet meer gewoon zijn. We leven immers in een erfrechtelijke cultuur waar in de relatie van de Lustige Witwe versus de legitimaris niet meer de oude norm 'verzorgd achterlaten' (op grond van de natuurlijke verbintenis) geldt doch de moderne norm 'ongestoord voortleven'.

Dit nieuwe uitgangspunt is zoals bekend verankerd in de wet oftewel in art. 4:82 BW. Erflater kan in zijn uiterste wil een verklaring afleggen die er op neerkomt dat de legitieme portie eerst opeisbaar is bij het overlijden van de langstlevende.

De casus speelde zich volledig af onder het oude erfrecht. Testeren in 2000 en overlijden in 2001. Het testament in kwestie betrof een horizontale ouderlijke boedelverdeling. De uit een eerder huwelijk van de erflater geboren legitimaris heeft aanspraak gemaakt op de legitieme oftewel in de strenge woorden van het Hof:

'Nu zij aanspraak heeft gemaakt op haar legitieme, kan zij geen verdere rechten meer ontlenen aan het testament van erflater.'

In het testament was echter ook de navolgende bepaling opgenomen:

'Ter voldoening aan mijn verzorgingsverplichting jegens mijn genoemde echtgenote, bepaal ik dat de aan mijn sub B bedoelde erfgenamen toegedeelde vorderingen in contanten ten laste van mijn genoemde echtgenote eerst opeisbaar zullen zijn bij haar overlijden.' (Curs. SBS)

Welke testamentaire clause voor het Hof reden genoeg was om als volgt door te pakken:

'Uitgaande van de in het testament van erflater geformuleerde verzorgingsgedachte, dient na betaling van de legitieme van € 24.850,32 de inkomenspositie van de langstlevende echtgenote zodanig te zijn, dat zij kan voortleven in de welstand waarin zij tijdens het huwelijk met erflater heeft geleefd. Dat betekent dat, om als alleenstaande op ongeveer gelijke voet te kunnen voortleven, de achtergebleven echtgenoot een inkomen dient te hebben van circa 75% van het inkomen dat beschikbaar was voor het overlijden. Aan deze algemeen aanvaarde norm wordt voldaan als de langstlevende kan beschikken over 75%

van het gezamenlijk inkomen dat beschikbaar was vóór het overlijden van erflater.’ (Curs. SBS)

Het Hof komt uiteindelijk tot de conclusie dat:

‘er niet sprake is van een natuurlijke verbintenis die ten laste dient te worden gebracht van de nalatenschap van erflater, zijnde een onderhoudsaanspraak van de langstlevende. Voorts is het hof van oordeel dat de langstlevende na betaling van de legitieme aan de legitimaris kan voortleven in dezelfde welstand als tijdens het huwelijk.’

Wat het oude erfrecht betreft bekende kost: legitieme versus natuurlijke verbintenis, zij het dat het goed is om te weten dat er blijkbaar ook sprake is van ‘een algemeen aanvaarde norm’.

Maar hoe zou het hof geoordeeld hebben als de nalatenschap opengevallen zou zijn onder *het nieuwe erfrecht*? Lid 1 van art. 129 Overgangswet geeft (op het eerste gezicht) het antwoord:

‘Indien een erflater voor het in werking treden van de wet ten behoeve van zijn niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot of zijn geregistreerde partner een uiterste wilsbeschikking heeft gemaakt en de nalatenschap nadien is opengevallen, *is de vordering van een legitimaris [...] eerst opeisbaar na diens overlijden.* [...]’ (Curs. SBS)

Tot zover niets aan de hand. De advocaat van de erfrechtelijke duivel zou zich echter ook de vraag kunnen stellen in hoeverre dit hof lid 1 van art. 129 Overgangswet op de onderhavige testamentaire clausule van toepassing zou verklaren. De niet-opeisbaarheid is immers gekoppeld aan de natuurlijke verbintenis of er nu sprake is van oud erfrecht of van nieuw erfrecht. De erflater heeft immers niet gesproken van: ‘*Mede ter voldoening aan mijn verzorgingsverplichting...*’. En wat te denken van lid 2 van art. 129 Overgangswet?

‘Het eerste lid is *niet* van toepassing voor zover uit de uiterste wilsbeschikking anders valt af te leiden.’ (Curs. SBS)

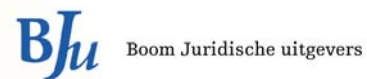
Gelet op het feit dat de erflater zelf de (subjectieve) conclusie trekt oftewel de facto bepaalt dat de vorderingen niet opeisbaar zijn, geeft ons inziens houvast om art. 129 lid 1 Overgangswet van toepassing te achten op het onderhavige legitieme vraagstuk, althans als de casus onder het nieuwe erfrecht gedraaid zou hebben. We moeten de betreffende testamentaire toverspreuk van erflater immers zien in de context van de tijd waarin deze gedaan is, een tijdperk waarin men nu eenmaal moest leunen, of men wilde of niet, op de dringende verplichting van moraal en fatsoen. Het zij de erflater derhalve vergeven.

Let wel: wat er ook zij van de onderhavige uitlegkwestie. Over het vraagstuk wijziging van de inkortingsvolgorde in het licht van de niet-opeisbaarheid oftewel de woorden ‘ten laste van’ in art. 129 Overgangswet is in rechte nog steeds niets gezegd. Zie *Estate Tip Review* 2004-12 en 2004-18. Wel wijzen wij op het feit dat art. 4:87 lid 2 (laatste zin) BW inderdaad ook naar de erfrechtelijke fossiel van de natuurlijke verbintenis verwijst.

Tot volgende week!

www.scholsburgerhartschols.nl

www.bju.nl

© 2010 Boom Juridische uitgevers / ScholsBurgerhartSchols

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud van *EstateTip Review* aanvaarden de uitgever en de redactie geen aansprakelijkheid voor onvolledigheid of onjuistheid.